

самонавчання, самоорганізації, полегшити вирішення практичних завдань [4]. У вчителя з'явилася можливість збільшити наочність у процесі викладання. Використовуючи мультимедійне обладнання, той же стрибок у висоту за допомогою відео, фото, схем можна розібрати в найдрібніших подробицях. Показати всі фази стрибка, пояснити помилки та шляхи їх виправлення. Електронна презентація може містити великий теоретичний матеріал, який легко засвоюється через неординарну форму її подачі. Сама презентація може бути використана як засіб самонавчання та самостійної роботи. Також створення презентацій може бути завданням для учнів, які бажають отримати додаткову оцінку або для учнів, які звільнені за станом здоров'я від практичної частини уроку. За допомогою різних програм, таких як learningApps.org, малюнки-google, мережеві презентації google, можна створювати цікаві завдання для учнів або скористатися готовими варіантами. Завдання за допомогою цих програм можна зробити у вигляді кросвордів, пазлів, ребусів, малюнків, що особливо подобається дітям. Учні сприймають такі вправи, як гру, але водночас ці вправи допомагають засвоїти чи перевірити теоретичний матеріал чи загальну ерудицію.

Таким чином, емоційний фон уроків, доброзичлива обстановка, розуміння значущості тих чи інших вправ, а також впровадження в роботу сучасних освітніх технологій є запорукою формування мотивації учнів до занять фізичною культурою. Система застосування сучасних педагогічних технологій у роботі вчителя фізичної культури створює максимально сприятливі умови для розкриття не тільки фізичних, а й духовних здібностей дитини, забезпечує творче застосування здобутих знань, умінь та навичок для підтримки високого рівня фізичного та морального здоров'я, сприяє формуванню особистої фізичної культури школярів.

#### Список використаних джерел

1. Гончаренко С. (1997). Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
2. Гринчук А., Чехівська Ю. (2018). Застосування інноваційних технологій як засобу підвищення мотивації студентів до занять фізичним вихованням. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. Мелітополь, 2018. №1. С. 145–150.
3. Мирошніченко В.О. (2019). Провідні мотиви до занять фізичним вихованням у студентів аграрних закладів вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 66, Т. 2. С. 62–67.
4. Мирошніченко В.О. (2018). Формування у студентської молоді мотивації до занять фізичним вихованням». *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»*: Зб. наук. праць. Переяслав-Хмельницький, 2018. Вип. 47.

**Марина ЛИХОШВАЙ**

#### **ПАРТНЕРСЬКЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ**

Інноваційний підхід до розуміння якості освіти визначає, що ключовою ознакою її динамічного розвитку є формування партнерського освітнього середовища, яке забезпечує усім суб'єктам освітнього процесу необхідну соціальну, інформаційну, освітню, психологічну та інші види взаємопідтримки. При цьому побудова партнерського освітнього середовища є підґрунтям для формування професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах психологічного комфорту та особистісної самореалізації.

У сучасному інформатизованому світі освіта стає вирішальним чинником суспільного розвитку та важливою складовою життєтворчості особистості. Сьогодні цілком очевидно, що без необхідної освіти людина не може забезпечити собі належних умов життя і зреалізуватись як професіонал.

Завдання формування партнерського освітнього середовища визначено одним із ключових завдань реформування системи вищої освіти України у державних документах: Законі України «Про вищу освіту», «Стратегії розвитку вищої освіти на 2021-2031 роки». Тому актуальність даної проблеми не викликає сумнівів.

Аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених показує, що проблема створення партнерського середовища у вищій школі була предметом досліджень таких учених як І. Андрощук, А. Бойко, В. Бочарова, Г. Васянович, Т. Водолазька, Н. Гонтаровська, Л. Гриневич, М. Гриньова, В. Дідух, А. Каташова, В. Кириченко, Л. Лук'янова, О. Маринівська, С. Мельник, А. Мудрик, Л. Остапенко, Г. Розлуцька, С. Сисоева, М. Сокол, О. Тадеуш, А. Хоменко та ін.

Мета нашого наукового пошуку полягає в уточненні змісту поняття «партнерське середовище у вищій школі» та виявленні його сутнісних ознак.

Вища освіта визначається у педагогічній науці як соціальний інститут, спеціалізована діяльність, комплексне педагогічне явище, яке інтегрує в собі навчання, виховання та особистісно-професійний розвиток майбутніх фахівців: вона одночасно виступає і процесом і результатом професійної підготовки. Важливо відзначити, що ефективною відповіддю на виклики, потреби та цінності сучасного суспільства має стати висока якість вищої освіти, яка не обмежується тільки її результатом.

Сучасне розуміння якості освіти дає можливість розглядати її через призму середовищних, процесуальних та результативних складників. Тому якісне освітнє середовище є однією з пріоритетних умов якісної освіти. Середовище ми розглядаємо як сукупність суспільних, матеріальних та духовних умов, які оточують людину, забезпечуючи її існування, формування, діяльність. У низці наукових праць вітчизняних учених (О. Антонової, Б. Борисова, О. Добощ, О. Сакалюка та ін.) актуалізується значущість полікультурного освітнього середовища в контексті якості професійної підготовки, під час проектування якого мають ураховуватися такі складники як національні традиції, національно-культурна ідентифікація суб'єктів освіти, регіональні особливості, відмінності суспільного розвитку освітніх систем, наявність загальноцивілізаційних цінностей та ідеалів, системи різнопланових соціальних контактів із метою конструктивної співпраці учасників освітнього процесу.

Змістовно порівняльний аналіз наукових праць показує, що у педагогічній науці використовуються такі дефініції як «освітнє середовище», «виховне середовище», «соціальне середовище», «академічне середовище», «партнерське середовище». Всі вони мають специфіку змістового наповнення.

Так, сучасна дослідниця Л. Остапенко зазначає, що освітнє середовище є «системою соціальних зв'язків і відношень у галузі освіти, є місцем перетину діяльності всіх учасників освітнього процесу, де забезпечується використання та активізація їхнього творчого потенціалу. Воно характеризується обсягом освітніх послуг, їхньою якістю, інтенсивністю освітньої інформації та функціонує на принципах взаємодії різних освітніх систем, народжених певною культурою» [2, с. 14]. Крім того, дослідниця звертає увагу на те, що в сучасних умовах освітнє середовище повинно орієнтуватися на інноваційну освітню модель, атрибутами якої є особистісно-орієнтований підхід (як щодо здобувача освіти, так і щодо викладача); студентоцентризм; формування індивідуальної освітньої траєкторії; забезпечення необхідної консультативної, соціальної, психологічної підтримки; установка на розвиток творчих здібностей, потреб та інтересів здобувачів освіти.

Академічне середовище розглядається у педагогічній науці як компетентнісний та особистісно орієнтований простір у навчанні, вихованні, підвищенні кваліфікаційного рівня суб'єктів освітнього процесу. Воно має максимально задовольнити бажання суб'єктів інформаційного середовища щодо розширення діапазону навчальних потреб до максимального, інформаційно забезпечити рівні освіти, навчальні заклади та інформаційно-освітні ресурси, незалежно від місцезнаходження будь-якого суб'єкта, освітнього ресурсу або послуги, якої він потребує, використовуючи типові технології, що реалізуються у цифровому середовищі [1; 2; 3; 4].

Педагогіка партнерства, як напрям педагогічної науки, ґрунтується на засадах гуманізму в організації і здійсненні навчально-виховного процесу, творчого підходу до розвитку особистості: це істинно демократичний спосіб взаємодії викладача і студента в процесі фахової підготовки.

Змістовно-порівняльний аналіз наукових джерел показує, що до трактування змісту поняття «партнерське освітнє середовище у вищій школі» існують різні підходи: воно розглядається як специфічний освітній простір, як сукупність умов професійної підготовки фахівця, як суб'єкт-суб'єктна взаємодія учасників освітнього процесу, як місце розгортання партнерських відносин та інновацій.

Дослідження сутності партнерства доводять, що в самій природі людини закладено його потенційні основи у вигляді діалогічності свідомості і само-свідомості, що характеризує його як фактор становлення людини, особистості, суб'єкта і найважливішу умову її самореалізації.

О. Тадеуш приходить до висновку, що освітнє партнерство у вищій школі доцільно розглядати як трьохкомпонентне утворення: «соціальне явище, що характеризується реалізацією об'єктивно наявних зв'язків педагогічних працівників закладів вищої освіти та здобувачів освіти із світом та один з одним; психологічне явище як процес взаєморозуміння, співпереживання, співучасті; педагогічне явище як суспільно значущий, цілеспрямований, спеціально організований процес в результаті якого учасники взаємодії зазнають позитивних перетворень» [4, с. 60].

Г. Розлуцька та М. Сокол партнерську педагогічну взаємодію визначають як «соціальну й освітню систему, яка базується на досвіді соціальної, соціально-психологічної, міжособистісної взаємодії та відповідних їм механізмах соціалізації, інтеграції, ідентифікації та самоактуалізації особистості» [3, с. 128].

Ми притримуємося думки щодо змістового наповнення даного поняття вищезазначених учених і вважаємо за потрібне додати, що партнерське освітнє середовище у вищій школі є показником рівня розвитку суб'єкт-суб'єктних відносин викладачів і студентів у процесі професійної підготовки. На цьому наголошує А. Бойко: «Побудова партнерського освітнього середовища, насамперед, ґрунтується на розвитку суб'єкт-суб'єктних відносин та вимагає досягнення педагогічної взаємодії на рівні співробітництва та співтворчості» [1, с. 20]. Характер цих відносин та рівень розвитку залежить від професійної компетентності викладача вищої школи, яка, насамперед, полягає у виявленні індивідуально-гуманістичної спрямованості професійної діяльності та володінні механізмом їх формування.

Відповідно сучасних освітніх процесів партнерське середовище у вищій школі набуває вагомого значення для активного залучення студентів до особистісно-професійного зростання, розвитку демократичних засад міжособистісної взаємодії викладачів і студентів. Партнерське освітнє середовище у вищій школі як цілісна система характеризується поліфункціональними зв'язками – організаційними, інформаційними, нормотворчими, суб'єкт-суб'єктними, змістовно-цільовими, розвивальними, результативними та ін. Воно здійснює соціалізуючий, виховний та освітній вплив на майбутніх фахівців, сприяє творчій активності в оволодінні основами майбутньої професії.

Таким чином, *партнерське освітнє середовище у вищій школі* розглядаємо як особливий тип освітнього середовища, ключовими характеристиками якого є особистісно зорієнтований підхід, суб'єкт-суб'єктні відносини викладача і студента, особистісно-професійне зростання студента і професійне самовдосконалення викладача, психологічний комфорт та всебічна соціальна підтримка майбутнього фахівця.

Аналіз наукових джерел та аналіз практики створення партнерського освітнього середовища у вищій школі дозволив нам виокремити основні його сутнісні ознаки. До них відносимо:

– по-перше, *побудову освітнього процесу у вищій школі на основі особистісно зорієнтованого підходу*, який би враховував потреби та інтереси всіх учасників освітнього процесу, забезпечив формування психологічного комфорту для здобувачів освіти, що сприяє розвитку соціокультурних і життєвих установок особистості, яка прагне самовдосконалення та самодостатності;

– по-друге, *формування суб'єкт-суб'єктних відносин викладача і студента в освітньому процесі закладу вищої освіти*, що передбачає розвиток такої міжособистісної педагогічної взаємодії, що реалізує базову потребу особистості в залученні її до соціуму і культури суспільства на основі рівноправного партнерства з викладачем, характеризує готовність суб'єктів освітнього процесу до взаєморозуміння і взаємоповаги у процесі спілкування і діяльності;

– по-третє, *особистісно-професійне зростання студента і професійне самовдосконалення викладача на основі використання інноваційних освітніх технологій*, що надає можливість формувати професіонала високої кваліфікації, розвивати здатність до інноваційної самостійної діяльності, до активності і творчості у пізнавальній діяльності;

– по-четверте, *багатовимірність даного явища*, яка характеризується розмаїттям суперечностей людського буття в епоху глобалізації: зближенням культур і народів й одночасно прагненням етнічного відокремлення; створенням єдиного світового освітнього простору й національним характером організацій і здійснення професійної підготовки в окремих країнах; перманентністю й нерівномірністю, самоорганізованістю і нелінійністю, універсалізацією і фрагментацією освітнього процесу. Крім того, багатовимірності партнерського освітнього середовища притаманні й певні функції, зокрема інформаційна, соціалізуюча, дидактична, виховна, медійна, здоров'язбережувальна, дослідницька, інноваційна, які визначають результативність освітнього процесу і дають змогу досягти високих показників якості освіти [3].

Таким чином, приходимо до висновку, що формування партнерського освітнього середовища є ключовою умовою якісної освітньо-професійної підготовки у вищій школі. Партнерське освітнє середовище передбачає формування суб'єкт-суб'єктних виховуючих відносин викладача і студента та вимагає досягнення розвитку педагогічної взаємодії на рівні співробітництва і співтворчості; надає можливість успішно реалізувати потенціал індивідуальної освітньої траєкторії професійної підготовки; забезпечує необхідну консультативну, соціальну, психологічну підтримку; сприяє всебічному і гармонійному розвитку творчих здібностей, потреб та інтересів здобувачів освіти.

### Список використаних джерел

1. Бойко А. М. Методологія, теорія, практика виховання – єдина система. *Рідна школа*. 2008. № 1–2. С. 16–21.
2. Остапенко Л. Освітнє середовище як впливовий чинник успішної самореалізації здобувача освіти: *Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика*. зб. наук. пр. / ред. кол.: Н. В. Ільченко та ін. Ірпінь, 2020. С. 13–16.

3. Розлуцька Г., Сокол М. Особливості організації освітнього середовища початкової освіти з урахуванням взаємодії соціальних інститутів. *Освітні обрії*. 2020. № 1. С. 127–130.

4. Тадеуш О. М. Освітнє партнерство у просторі вищої школи: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2020. № 33. С. 57–69.

**Анастасія КУНИЦЬКА**

### **ГРАФІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ З ГЕОГРАФІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

В умовах сучасної модернізації освіти, пов'язаної з активним впровадженням системи дистанційного навчання актуальним у педагогічній теорії і практиці стає пошук вирішення проблеми формування та розвитку в учнів ключових, предметних та міжпредметних компетентностей.

На сучасному етапі розвитку дидактики географії, важливим є процес модернізації сучасних засобів навчання та методик їх застосування. Перш за все, до таких засобів відносять стаціонарні та мобільні гаджетні пристрої, які наразі стали основними для використання в освітній діяльності. Втім, в умовах дистанційного навчання, залишаються недостатньо дослідженими методики застосування засобів навчання, які традиційно використовуються. Зокрема, це структурно-логічні графічні навчальні моделі, які мають образно-понятійні особливості і забезпечують не тільки формування географічних знань і вмінь, а й навичок самостійної пізнавальної діяльності учнів.

Застосування структурно-логічних графічних навчальних моделей на уроках географії особливо актуальне, оскільки переважна більшість об'єктів, процесів і явищ не можуть бути представлені учням для вивчення у натуральному вигляді. Тому навчання географії пов'язане з вивченням моделей, що замінюють реальні об'єкти і адекватно відтворюють їхні найсуттєвіші риси.

Аналіз наукових праць показує, що застосування графічного моделювання у процесі навчання географії а також використання їх в умовах дистанційного навчання вивчали такі вітчизняні й зарубіжні вчені: М. Баранський, М. Винокур, Л. Вішнікіна, Г. Камерілова, С. Кобернік, В. Самойленко, О. Скуратович, О. Пінчук, Ю. Муромцева, О. Топузов, О. Федій, М. Біддулф, Д. Ламберт, Д. Балдерстоун та ін.

Мета нашого наукового пошуку полягає у дослідженні методики застосування структурно-логічних графічних навчальних моделей у процесі дистанційного навчання з географії.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку освіти в Україні є підвищення якості освіти школярів, оновлення форм, методів організації навчально-виховного процесу, використання інноваційних та інформаційних технологій з урахуванням інтеграційних процесів європейського освітнього простору.

Нині дистанційні форми навчання все більшими темпами розповсюджуються як в межах нашої країни, так і в світі в цілому. Саме тому, питання реалізації ефективного навчання в даних умовах стає досить актуальним та потребує обговорення.

По-перше, в процесі дистанційного навчання очні заняття та зустрічі мінімізуються або взагалі відсутні. По-друге, дистанційне навчання, чомусь сприймають як малоефективну формальність. По-третє, вікові психологічні особливості учнів, їх недостатня мотивація до навчання та звичка безпосередньої живої взаємодії з учителем, створюють «потребу» до очного навчання.

Позитивними рисами дистанційної форми навчання є її просторова та часова незалежність суб'єктів процесу навчання. Також підвищується рівень самостійності